

Star Wars: Episode II, Attack of the Clones

Regi: George Lucas

I huvudrollerna: Ewan McGregor, Natalie Portman, Hayden Christensen

Stjärnornas Krig kommer för mig alltid att framstå som den klassiska frihetssagan - om hur man finner sig själv och slåss mot den totalitära övermakten. I framtiden kommer man att sätta den unika Star Wars-seriens revolt mot det ondskefulla rymdimperiet i samband med 1980-talets återupptäckt av individualismen och Sovjetimperiets fall. Jag skämtar inte.

Som gammal Star Wars-fan är det alltid en högtidsstund när en ny film har premiär - men en allt mer oroande och nervös högtidsstund. För det var ju bättre förr, eller snarare bättre senare. Den första trilogin (Stjärnornas Krig 1977, Rymdimperiet slår tillbaka 1980, Jedins återkomst 1983) är ju tänkt som avsnitt 4, 5 och 6 av Star Wars-sagan. På gamla dar har George Lucas beslutat sig för att göra de tre första filmerna om de händelser som leder fram till de klassiska avsnitten.

Bättre än befarat

På vägen har Lucas tyvärr blivit ekonomiskt oberoende och struntar därför i testpublik och producenter, som hade kunnat påpeka för honom att en sammanhängande intrig och trovärdiga karaktärer faktiskt är viktigare än specialeffekter. Och specialeffekter förresten, vi får mest se dataanimationer som är så verkliga att de blir överkliga. Rymdskeppsmodellerna och plastmaskerna i de gamla filmerna hade betydligt större rumslig närvaro än de fjäderlätta dataanimationerna i de nya. Utmaningen för framtida filmskapare måste vara att skapa "sämre" animationer, så att smuts och tyngd återskapar verklighetskänslan.

En annan tabbe är att Lucas befläckar sin galax långt, långt borta, med allt för många efterrapningar av vår tid här och nu. Exempelvis skulle scenen med tipsaren på baren och reklamskylden i neon aldrig ha funnits i de klassiska filmerna. De luktar alldeles för mycket av vår egen tid för att kännas fantastiska. Och svävarjakterna verkar vara direkt inlånade från Femte Elementet. Scenen när Anakin och Padmé jagas över ett löpande band är en direkt rekreation av ett dataspel - eller är det förlagan till ett kommande?

Men var lugna, filmen är bättre än Episod I: The Phantom Menace. Vi som inte tycker att universum ska befolkas av Jan Långben-figurer som Jar-Jar, och barn som leker med rymdskepp, känner oss lugnade. Visst finns en del dumheter här också, men man får betydligt färre barnfilmsvibbar. Skämtet är lika tramsiga, men när de uttalas av C-3PO och inte av Jar-Jar så är det ändå oändligt bättre. Framför allt tättnar och mörknar intrigen märkbart. Bara scenen där mängder av jediriddare stormar fram med dragna ljussablar i inledningen av klonkrigen, kommer du att leva på i veckor. Att Yoda

äntligen får bevisa att han verkligen är den mäktigaste av jediriddarna känns fullt logiskt och väldigt rättvist.

Vem vaktar väktarna?

Dessutom är det en värdig upptakt till den stora frihetskampen mot rymdimperiet. Hur kunde det gå så fel i den gamla fina republiken? Jo, det handlar om korruption och rivaliserande särintressen. En krets merkantilistiska grupper vill starta krig för att lägga under sig handelsrutter och ta kontroll över marknader. Det är besvärande att Lucas går på klichén att de som arbetar med pengar och produktion är skurkar - och att hans jedi har ett asketiskt munkideal där varken kärlek eller materiella intressen är acceptabla. Men ändå känns detta som en ganska rimlig spegelbild av en värld där företag intrigerar för att skaffa förmåner, ståltullar, standardiseringsregler som gynnar deras egna varor, etc. Det ömsesidiga beroendet mellan handelsfederationen och Darth Sidious skulle kunna utspela sig i EU-kommissionens, eller den amerikanska kongressens korridorer.

Det är en obehagligt trovärdig skildring av storpolitiken. Senator Padmé Amidala är ändå en naiv anhängare av det politiska systemet, hon tror att man resonerar sig fram till kollektiva, rationella lösningar, och ser inte hur de onda krafterna spelar ut intressen och majoriteter för att få sin vilja igenom.

Anakin Skywalker och Obi-Wan Kenobi står för två olika reaktioner mot detta. Anakin vill se en stark ledare som tvingar människor att underkasta sig det bästa, medan Obi-Wan i stället anser att man alltid bör misstro makten och makthavarna - också den demokratiska makten kan styras av särintressen och kränka människor.

När krisen och kriget står för dörren sluter sig människor lätt till Anakins uppfattning, och glömmer Obi-Wans uppmaning. Det är då rop på starka ledare och extraordinära befogenheter får genomslag. Man glömmer att övervaka övervakaren. På det viset bygger man upp en mörk makt för att försvara sig mot en annan. Vem är det då vi ska vara mest rädd för? Det var frågan 1600-talsliberalen John Locke ställde när han ifrågasatte det lämpliga i att skydda sig mot rån genom att skaffa sig lejon.

Frågan här är om man ska bygga upp ett imperium för att skydda sig mot separatister. Klimaxen till toner av den ödesdigra imperiemarschen visar att den gamla republiken gör fel val.

I tider när krig mot terrorismen får ursäktas ökad statsmakt och integritetskränkningar är ett sådant budskap mycket angeläget. Om den svenska distributören bara kunde sluta sabotera Star Wars-filmerna genom att översätta den inledande, flygande textremsan till svenska, så skulle det hela kännas riktigt bra.

Johan Norberg

Copyright © 1997-2002 Marknadskraften. All Rights Reserved.

DESIGN AV
MAGIA